

AUDIOVISUELE FORMING
tweede graad kso

BRUSSEL

D/2016/13.758/003

September 2016

(vervangt leerplan D/2000/0279/079)

Inhoud

1	Inleiding en situering van het leerplan	3
1.1	Plaats in de lessentabel	3
1.2	Inleiding	3
1.3	Situering	4
2	Beginsituatie en instroom	5
2.1	Beginsituatie	5
2.2	De bepalende leefwereld	5
3	Logisch studietraject	6
4	Christelijk mensbeeld	7
5	Opbouw en samenhang	8
5.1	Wisselwerking	8
5.2	Opbouw leerplan	8
6	Doelstellingen	9
6.1	Algemene doelstellingen	9
6.2	Specifieke doelstellingen Audiovisuele vorming	10
7	Minimale materiële vereisten	13
7.1	Algemeen	13
7.2	Infrastructuur	13
7.3	Materiële en didactische uitrusting	14
8	Pedagogisch-didactische wenken	15
8.1	Enkele algemene tips ter inspiratie	15
8.2	Taalgericht vakonderwijs	17
8.3	Evaluatie	19
9	Bibliografie	22
10	Begrippenlijst	23

1 Inleiding en situering van het leerplan

1.1 Plaats in de lessentabel

Zie www.katholiekonderwijs.vlaanderen bij leerplannen & lessentabellen.

1.2 Inleiding

In de studierichting Audiovisuele vorming kunnen leerlingen hun interesses en talenten voor 'het artistieke' ontdekken en aanscherpen. Steeds heeft de mens zich met klank, taal, beweging, kleur, beeld en vorm uitgedrukt. Elk van die expressievormen heeft zijn eigen expressiekracht en geeft een extra mogelijkheid tot communiceren.

Dit leerplan laat leerlingen verschillende vormen van taal en communicatie oefenen op een muzische, vooral beeldende en audiovisuele manier, dat wil zeggen met alle aandacht voor de persoonlijke belevingswereld en de originele vormgeving ervan. Via hun creativiteit krijgen ze respect voor de taal van de kunst en ontdekken ze de waarde van wat hen ligt. Leerlingen komen via impressie tot expressie en omgekeerd. Creatie legt een krachtige basis voor latere keuzes.

Een muzisch-artistieke aanpak is meer dan het aanreiken van een aantal technieken, maar wil de leerling helpen zichzelf te ontwikkelen. Audiovisuele vorming wil de jonge mens een instrument in handen geven, dat hem in staat zal stellen zichzelf en de wereld te ontdekken en op te bouwen.

Elke leerling kan zijn artistieke en kunstzinnige creativiteit ontdekken en ontwikkelen. De richting stimuleert de impressie- en expressiemogelijkheden, maar wil niet van elke leerling een kunstenaar maken. Ze zet leerlingen aan tot het artistieke en stimuleert het creatieve denken. Met vaardigheden en technieken leren ze zich in allerlei expressievormen uiten met focus op het audiovisuele. De leerling krijgt daarbij kansen om te 'werken aan' zijn persoon.

Dit is een 'open leerplan', wat wil zeggen dat je als leraar opdrachten kiest in functie van de doelstellingen, rekening houdend met de mogelijkheden, de leerstijlen en talenten van de leerlingen en met de specifieke schoolcontext. Het is belangrijk om je klas goed in te schatten en dat zelfs ook voor elke leerling binnen de groep. In je lessen kun je werken naar die erg heterogene klassengroep toe. Dat betekent ook dat je de lessen varieert in opbouw en tempo, verschillende werkvormen inzet, ondersteuning afstemt op de leerlingen ... zo probeer je elke leerling aan te spreken en te motiveren. Je werkt met een gedifferentieerd aanbod.

1.3 Situering

Het doel van deze studierichting is de leerling een algemene basisvorming aan te bieden die in relatie staat met de kunstzinnige component. Die component bestaat uit het ontwikkelen van kunstzinnige intelligentie, het audiovisueel bewustzijn, het audiovisueel vermogen en het artistiek creëren. De leerling wordt geconfronteerd met de wereld van de beeldende en audiovisuele kunsten.

De studierichting is gericht op verder studeren in het hoger onderwijs na de derde graad audiovisuele vorming.

De leerling voert in een audiovisuele context lees, spreek- en schrijfopdrachten uit en documenteert zich via gedrukte, audiovisuele en digitale media. Hij fotografeert op experimentele en verkennende wijze en onderzoekt de omringende ruimte, de materie en de spirituele ruimte via waarneming en via exploratie. Zo zoekt de leerling naar een beeldende vormgeving met een eigen, fundamenteel karakter. Hij onderbouwt zijn audiovisuele beleving via analyse, beschrijving en bespreking van de inhoud, de vorm, het karakter en het referentiekader, en duidt de audiovisuele beeldcultuur. Hij bereidt op experimentele en verkennende wijze filmfragmenten en audiofragmenten voor, selecteert op kwalitatieve wijze uit een aanbod en monteert. Hij programmeert hedendaagse artistieke mediatoeepassingen.

De leerling heeft interesse voor de maatschappelijk culturele activiteit. Hij bezoekt - zowel opdrachtgestuurd als uit individuele interesse - tentoonstellingen, musea, concerten, film, theater (podiumkunsten), ateliers, fysieke en virtuele ruimtes ...

2 Beginsituatie en instroom

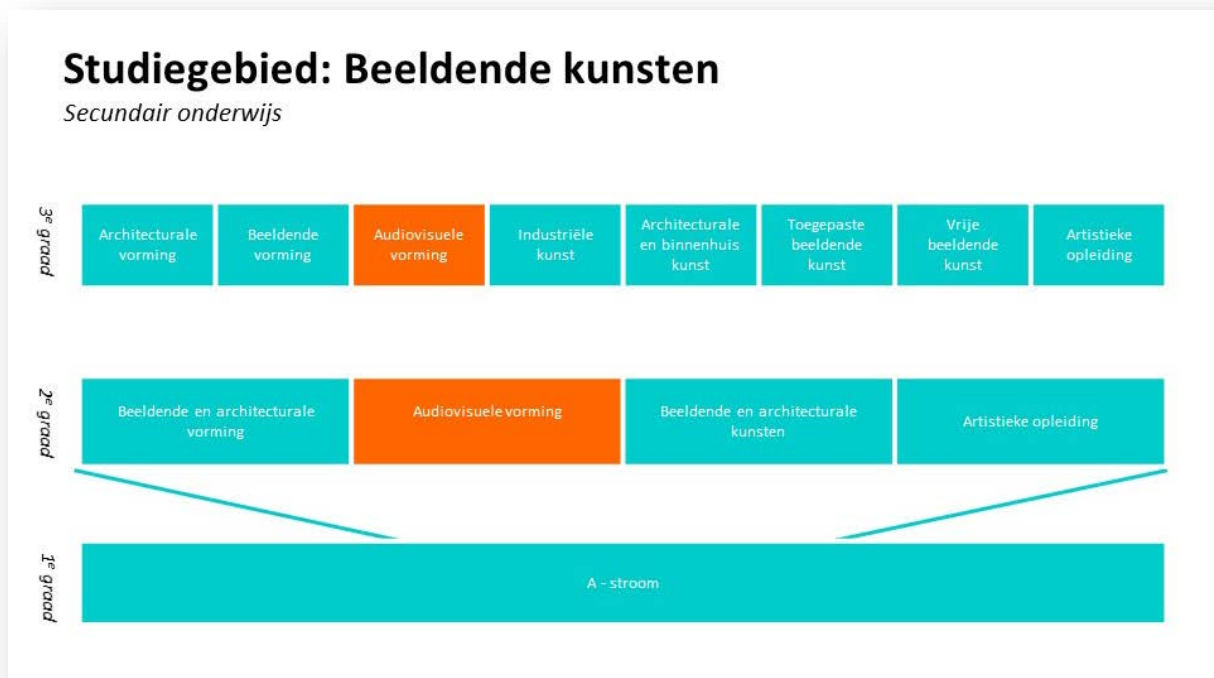
2.1 Beginsituatie

- De leerling komt uit de eerste graad vanuit diverse basisopties of uit diverse studierichtingen van de tweede graad. De leerlingengroep is zeer heterogeen.
- De leerling heeft interesse voor auditieve, visuele en audiovisuele kunsten en hun communicatieve mogelijkheden.
- Hij is vanuit zijn interessewereld op zoek naar een voor hem aangepaste onderwijsvorming met een artistiek pakket.
- Hij voelt zich aangetrokken tot de wereld van het artistiek gebeuren en wil actief aan die wereld participeren
- Hij kan abstracte concepten begrijpen.
- Voor een instromer van het tweede leerjaar wordt aandacht gegeven aan opgelopen achterstanden en hij wordt passend begeleid.

2.2 De bepalende leefwereld

- De leerling is opgegroeid in een beeldcultuur. Hij wordt ook buiten de onderwijswereld geconfronteerd met een veelheid aan beelden. Hij voelt zich uitgedaagd en is bereid om dieper en kritischer naar allerlei beelden te kijken.
- In een gefragmenteerde leefwereld die vaak door oppervlakkigheid en een 'zapcultuur' gekenmerkt wordt, is de leerling bereid om die wereld in de lessen diepgaander te benaderen, neemt hij een houding aan van willen oefenen en volhouden, van passie en enthousiasme voor de artistieke, creatieve aspecten in de opleiding.

3 Logisch studietraject

Een leerling met interesse voor auditieve, visuele en audiovisuele kunsten en hun communicatieve mogelijkheden kan kiezen voor deze tweede graad wanneer hij de eerste graad A van het secundair onderwijs met vrucht beëindigd heeft.

Een groep leerlingen volgde in de *eerste graad* de basisoptie Artistieke Vorming, maar ook uit andere basisopties kunnen de leerlingen aansluiten.

In deze *tweede graad* krijgt de leerling de kans om zich - via onderzoek en experiment - de beeldtaal eigen te maken. Binnen de opdrachten en vanuit de eigen werkzaamheid van de leerling worden er accenten gelegd op het audiovisuele. De invalshoek of de thematiek is zo ruim mogelijk.

Wie zich verder in de wereld van het audiovisuele wil ontwikkelen, kiest voor de derde graad Audiovisuele vorming.

4 Christelijk mensbeeld

Ons onderwijs streeft de vorming van de totale persoon na waarbij het christelijke mensbeeld centraal staat. Onderstaande waarden zijn dan ook altijd na te streven tijdens alle handelingen:

- respect voor de medemens;
- solidariteit;
- zorg voor milieu en leven;
- respectvol omgaan met eigen geloof, anders gelovigen en niet-gelovigen;
- vanuit eigen spiritualiteit omgaan met ethische problemen.

5 Opbouw en samenhang

5.1 Wisselwerking

We pleiten voor een wisselwerking tussen de vakken van de basisvorming en de artistieke vakken. Het refereren naar het kunstgebeuren vroeger en nu zal een vanzelfsprekend item zijn in de wisselwerking tussen leraar, leerling en leerdoelen. Het is vanuit pedagogisch-didactisch standpunt noodzakelijk om samenhang te brengen tussen theoretische benaderingen en de praktische, artistieke, audiovisuele toepassingen.

5.2 Opbouw leerplan

Dit leerplan is bestemd voor de leerlingen van de tweede graad Audiovisuele vorming.

Het leerplan is opgebouwd uit ...

- 18 algemene doelen en 3 attitudes: die gelden voor alle kunstvakken van Audiovisuele vorming.
- 24 specifieke leerplandoelstellingen: doelen waarneming en communicatie, audiovisuele technologie en technieken, en doelen kunstinitiatie.

Waar in dit leerplan bij doelstellingen de term 'zoals' voorkomt, moet die gelezen worden als 'een keuze uit'.

Bij de didactische wenken zijn naast algemene tips ook ideeën voor evaluatie en het werken aan taalbeleid (via taalgericht vakonderwijs) opgenomen.

Het lerarenteam moet oog hebben voor zowel het proces als voor het eindproduct.

6 Doelstellingen

*Waar in dit leerplan bij doelstellingen de term 'zoals' voorkomt, moet die gelezen worden als 'een keuze uit'. Een * wijst op een attitude en is na te streven.*

6.1 Algemene doelstellingen

De leerling

- 1 ontwikkelt zijn totale persoonlijkheid;
- 2 onderzoekt kritisch de beeldtaal;
- 3 heeft zicht op verschillende kunstvormen en ontdekt die;
- 4 proeft van verschillende culturele vormen via bv. een bezoek aan musea, tentoonstellingen en legt een link met de hen omliggende wereld: cultuur, geschiedenis ...;
- 5 kan bewust het domein van de beeldende en audiovisuele kunsten in relatie brengen tot de maatschappij, die onderzoeken, beleven en begrijpen;
- 6 ontwikkelt een referentiekader en een eigen beeldtaal door allerlei vaardigheden en technieken gepast te gebruiken;
- 7 ontdekt hoe binnen de beeldtaal, de audiovisuele elementen en technieken functioneren in relatie tot vorm, inhoud en expressie;
- 8 pakt een creatie aan via een werkproces;
- 9 werkt procesmatig op basis van communicatie en interactie met de leraar;
- 10 gaat zelfstandig aan de slag met een geformuleerde artistieke probleemstelling en zoekt naar een individuele benadering;
- 11 maakt een boodschap voor een ontvanger via beeldende taal duidelijk;
- 12 kan aandachtig en constant waarnemen door te leren kijken, voelen, luisteren en beschouwen;
- 13 komt tot kunstbeleving door waarneming en analyse van een kunstwerk;
- 14 ervaart dat de waarneming met alle zintuigen leidt tot kennen en weten, wat resulteert in een verrijking van de persoonlijke beeldtaal;
- 15 ervaart dat via kritische beschouwing van het experiment de creatieve vrijheid verder gestimuleerd en ontwikkeld wordt;
- 16 komt via verworven inzichten tot evaluatie van eigen en andermans werk;
- 17 beheerst vakterminologie.

ATTITUDES

- 18 wordt zich bewust van eigen en andermans uitdrukkingmogelijkheden en is kritisch t.o.v. zichzelf en allerlei bronnen;
- 19 verwerft algemene attitudes, zoals zelfwerkzaamheid, inzet, doorzettingsvermogen, interesse, zin voor objectiviteit, methodische aanpak, samenwerking, bewaken van timing en planning;
- 20 staat open voor evoluties binnen de beeldcultuur, leren kijken naar kunst en die zonder vooroordeel benaderen.

6.2 Specifieke doelstellingen Audiovisuele vorming

De leerling

- 1 maakt bij fotografische, filmische en auditieve waarneming kennis met:
 - o standpunten;
 - o perspectief;
 - o contrasten zoals¹ lichtcontrast, kleurcontrast, textuurcontrast, grafisch contrast, ruimtelijk contrast ...;
 - o vormen zoals organische en anorganische vormen, hoekige, ronde en puntige vormen, materiële en immateriële vormen, vorm - restvorm contrast, groot - klein contrast, open en gesloten vormen, vormen van beweging, vorm en dieptewerking, vorm en licht, vorm en ritme ...;
 - o beeldelementen zoals punten, lijnen en vlakken en hun afleidingen, de driedimensionale opstelling in een studiosituatie, belichting, compositie, compositie en expressie, compositie en licht, compositie en vorm ...;
 - o beweging zoals richting, versnelling, vertraging, stoppunt, vertrekpunt, lineair, gebogen, frontaal, sagittaal, diagonaal ...;
 - o concrete geluiden en omgevingsgeluiden zoals muziek, menselijke stem, dialogen, natuurlijke en artificiële geluiden ...;
- 2 kan de opdrachten gestructureerd opnemen, rekening houden met afspraken qua timing en de planning, en het eigen werkproces in handen nemen.
- 3 pakt een creatie aan via een werkproces van documenteren, herkennen, onderzoeken, observeren, analyseren, synthetiseren, uitvoeren (in beeld krijgen, ook via nieuwe media) en reflecteren.

¹ Zoals: er is keuze uit de elementen die volgen.

6.2.1 *Waarneming en communicatie*

De leerling

- 4 verkent en zoekt naar expressieve mogelijkheden van de audiovisuele taal;
- 5 kan gericht documentatie in functie van een welomschreven opdracht zoeken, verzamelen, gebruiken en verwerken op een persoonlijke manier;
- 6 kan verhoudingen en richtingen zien en vergelijken;
- 7 kan kijken van het algemene naar het detail;
- 8 kan de communicatieve waarde van geluid onderzoeken al dan niet in combinatie met een beeld;
- 9 leert gericht beelden en samenstellingen maken in functie van een bepaalde artistieke probleemstelling en een te communiceren boodschap;
- 10 heeft aandacht voor het belang van contrasten, belichting en andere fotografische en filmische beeldvormende elementen;
- 11 leert mediakunstwerken, zowel de klassieke als de experimentele, kritisch en analytisch lezen;
- 12 kan opdrachten op een persoonlijke en creatieve manier verwerken en uitvoeren;
- 13 leert zowel de externe wereld (uitbeelding, afbeelding) als de interne wereld (verbeelding, inbeelding) visualiseren;
- 14 gebruikt de gepaste terminologie bij de communicatie over eigen of andermans werk;
- 15 ziet een link tussen een eigen visie en een fotografische weergave.

6.2.2 *Audiovisuele technologie en technieken*

De leerling

- 16 kent basisprincipes van de audiovisuele technologie:
 - o het fotografisch procedé, analoog of digitaal zoals opname-, ontwikkel-, afdruktechnieken en digitale fotobewerking;
 - o verschillende auditieve aspecten zoals opname-, bewerkings- en weergavetechnieken;
 - o het filmisch procedé zoals opname-, montage- en weergavetechnieken;

- 17 kan mogelijkheden en beperkingen onderzoeken, zowel op auditief als visueel vlak;
- 18 gebruikt fotografische en filmische parameters zoals:
 - o beeldformaten, bestandsformaten, compressietechnieken, resolutie;
 - o belichting, diafragma, sluitertijd, scherpte-diepte, selectieve scherpstelling, beelduitsnit;
 - o geluidsbalans, mix, synchronisatie;
 - o perspectief, standpunt, beeldhoek;
 - o scenario - draaiboek - storyboard, stopmotion, montage, mise-en-scene;
 - o filtergebruik, kleurentemperatuur, licht: richting/aard;
 - o grafische elementen in functie van een beeld;
 - o presentatietechnieken.

6.2.3 *Kunstinitiatie*

De leerling

- 19 verwerft inzicht in en kennis over de beeldende elementen in de context van beeldende en audiovisuele kunst, kan die benoemen en toelichten;
- 20 ontwikkelt belangstelling voor beeldende, audiovisuele en andere kunstuitingen, de culturele actualiteit en creatieve uitingen en leert die waarderen;
- 21 documenteert zich in de context van de opdrachten;
- 22 leert de eigenschappen van een kunstwerk ontdekken, analyseren en verwoorden;
- 23 kent de beeldcomponenten met hun inhoud en betekenis, kan die benoemen en toelichten;
- 24 kan een kunstwerk in zijn maatschappelijke context plaatsen.

7 Minimale materiële vereisten

7.1 Algemeen

Om de leerplandoelstellingen bij de leerlingen te realiseren dient de school minimaal de hierna beschreven infrastructuur, materiële en didactische uitrusting ter beschikking te stellen, die beantwoordt aan de reglementaire eisen op het vlak van veiligheid, gezondheid, hygiëne, ergonomie en milieu. Dat alles is daarnaast aangepast aan de visie op leren die de school hanteert.

Er dient voldoende didactisch materiaal beschikbaar te zijn voor het bereiken van de doelstellingen. Omwille van de noodzaak van het werken met professionele en recente materialen en benodigdheden, pleiten we voor de beschikbaarheid van materialen en benodigdheden **op de school** - eventueel tijdelijk door middel van huren of lenen of beschikbaarheid in externe opleidingscentra ...

7.2 Infrastructuur

- Een ruim en voldoende verlicht lokaal met grote onderhoudsvriendelijke tafels.
- Voldoende aangrenzende bergruimte voor het opbergen van aanvullend materiaal van de school en van de leerlingen.
- Binnen of buiten het klaslokaal ruimte en materiaal zoals prikwallen, kaders, sokkels om werken van leerlingen tentoon te stellen.
- Een ruimte die dienst doet als inspirerende leeromgeving:
 - een pc met internetaansluiting en projectiemogelijkheden;
 - een klas- of schoolbibliotheek.
- Een ruimte/zone om het afval te sorteren en te stockeren.
- Een donkere kamer (doka).
- Een verduisterbare studio met studiolampen.

7.3 Materiële en didactische uitrusting

In functie van het realiseren van de doelen en van de gekozen opdracht is het van belang dat dit materieel beschikbaar is in de school:

ALGEMEEN

- materieel voor afvalsortering: vuilnisbakken om te sorteren voor papier, PMD, plasticen restafval ...;
- voldoende verluchtingsmogelijkheden;

SPECIFIEK

- apparaten/toestellen zoals computer, belichtingsmateriaal, camera, snijmachine, scanner, printer, groot meetmateriaal, snijmatten, vergroter, statief, ontwikkeltank, droogkast;
- grondstoffen zoals karton, papier, tekengerei, chemicaliën voor positief en negatieve ontwikkeling;
- gereedschapskoffer met basismateriaal;
- projectiemogelijkheid;
- informatie- en communicatiemedia (internetaansluiting);
- softwaremateriaal voor beeldbewerking en montage;
- in een klas- of schoolbibliotheek een minimum aan vakliteratuur, dvd's, kunstreproducties en andere.

8 Pedagogisch-didactische wenken

8.1 Enkele algemene tips ter inspiratie

- Het leerplan is een algemene leidraad. De praktische verwerking ervan binnen de school gebeurt eigentijds en creatief, aangepast aan de persoonlijkheid van leraar en leerlingen. Voor het opmaken van jaarplannen is overleg nodig, binnen de graad en over de graden heen.
- Het is belangrijk dat de leraren van de verschillende kunstvakken samenwerken, afspraken maken en dus geregeld overlegmomenten of vakvergaderingen organiseren. De afspraken hebben zowel betrekking op het inhoudelijke, op de aanpak in de klas en de ateliers, op het organisatorische ...
- De leraar speelt een belangrijke rol, hij kan de leerlingen motiveren, enthousiasmeren en hen stimuleren.
- Een artistieke studierichting volgen, impliceert een voortdurend groeiproces. Het groeiproces zelf zal dus een belangrijke doelstelling vormen. Elke productevaluatie blijft een momentopname binnen dit totale proces.
- De kunstvakken worden als een geheel gezien, waarbinnen de leerling op een zo verscheiden mogelijke manier de verschillende thema's kan benaderen en diverse mogelijkheden kan onderzoeken. Van groot belang daarbij is de begeleidende en evaluerende rol van de vakleraren die vanuit hun eigen opleiding en persoonlijkheid een verrijkende toetssteen zijn binnen het hele proces. De nadruk ligt dus op het zelf ontdekken en persoonlijk kritisch onderzoek. Daarbij spelen de technieken een belangrijke, maar ondergeschikte rol: zij zijn geen doel op zich, maar zijn een schakel in het creatief proces. Via dit creatief proces ontdekt de leerling zichzelf en ontwikkelt hij een eigen beeldende, audiovisuele taal.
- De thema's die aan bod kunnen komen bij opdrachten en projecten hebben - naast de specifiek beeldende en audiovisuele aspecten - ook een algemeen vormende waarde. Historische en actuele, culturele, sociale, politieke en wetenschappelijke onderwerpen (thema's) kunnen elkaar afwisselen.
- Binnen de opleiding is het inschakelen van kunstgeschiedenis/kunstinitiatie als documentatie, studie- en inspiratiebron belangrijk.
- Het geheel van de opdrachten vormt een belangrijke stimulans: documentatie, onderzoek en ontwerp zijn de aangewezen middelen om met de leerlingen tot persoonlijke inhouden te komen. Er wordt veel aandacht besteed aan inhoudelijke uitdieping van het werkproces.

- Om het methodisch werken en denken te bevorderen, houden de leerlingen een 'werkschrift', 'logboek' of 'documentatiemap' bij, waarin alle ontwerpen, inspiratiebronnen, teksten, historische verwijzingen enz. tot een organisch geheel samensmelten.
- Overleg, thematisch/vakoverschrijdend werk en gezamenlijke initiatieven van de leraren vinden geregeld plaats. Via Kunstinitiatie worden verbanden gelegd tussen de algemene vorming en de kunstvakken, kunnen bruggen geslagen worden tussen 'atelier' en 'theorie'.
- Het is belangrijk dat leerlingen over een neerslag beschikken van de aan bod gekomen leerstof.
- De voorbereiding van de opdrachten in het kader van thema's en projecten gebeurt bij voorkeur in team en er kunnen afspraken gemaakt worden in verband met de vakoverschrijdende aspecten van de leerplandoelen. Projecten in samenwerking met de algemene vakken zijn wenselijk.
- Elke methode om kunst te beschouwen kan in vraag gesteld worden en/of weerlegd worden.
- Bij de initiatie in de wereld van de kunst wordt vertrokken van de leerling als persoon. De leerling voelt zich aangesproken door een beroep te doen op zijn emotioneel vermogen (affectief), op zijn vermogen tot kennen (cognitief) en op zijn gevoeligheid voor zintuiglijke indrukken (sensitief). Via waarneming, reflectie en dialoog worden deze vermogens ontwikkeld.
- Vertrekkend van de leerplandoelstellingen reikt de leraar de leerling een referentiekader aan. De leerling leert het eigen werk en de eigen ideeën in zijn omgeving confronteren met en plaatsen in de wereld van kunst en cultuur. Namen, data, algemene historische situering en stellingen zijn relevante hulpmiddelen, maar geen doelen op zich.
- Studiereizen, bezoek aan musea, tentoonstellingen, manifestaties, workshops, beurzen ... en het bijwonen van concerten, dans- en filmvoorstellingen helpen het perspectief van de leerlingen verruimen. Het accent ligt vooral op het leren omgaan met, praten over, wegnemen van vooroordelen over en vormen en formuleren van eigen inzichten over kunst en cultuur. Door middel van multimediale technieken, allerlei beelden, museum- en galeriebezoeken, het doorbladeren van kunsttijdschriften ... krijgen de leerlingen een ruim beeld van wat er zich vandaag in de wereld van de kunst voordoet.

- Kunstinitiatie bestrijkt het volledige domein van de beeldcultuur. Leerlingen participeren via internet, tv, games, publiciteit, videoclip actief en passief aan de hedendaagse beeldcultuur. Kunstinitiatie is ondersteunend voor het atelierwerk en heeft oog voor die culturele en maatschappelijke realiteit.
- Aan de basis van elke les ligt de beschouwing/waarneming. Het leerproces gebeurt aan de hand van representatief en kwalitatief beeld- en/of klankmateriaal.
- De leerling wordt in zijn totaliteit aangesproken door zijn cognitieve, sensitieve, affectieve en wanneer mogelijk ook zijn psychomotorische vermogens te ontwikkelen.
- De leerlingen zullen zoveel mogelijk zelf ontdekken en analyseren, conceptualiseren en verwoorden.
- Het leerplan is gemeenschappelijk voor alle leerlingen, maar daarbinnen is er ruimte voor differentiatie, zowel binnen eenzelfde klas als tussen klassen en scholen. Differentiatie slaat onder andere op een verschil in tempo, keuze en voorbeelden, niveau van evaluatie enz. De leraar zal erover waken dat de leerlingen de voorgeschreven doelen kunnen verwerken en zich maximaal kunnen ontplooiën.
- De leerlingen ontdekken hoe ze zelf een opdracht kunnen plannen, de deelopdrachten kunnen organiseren en tot een eindproduct komen binnen de afgesproken timing van het atelierwerk.
- ...

8.2 Taalgericht vakonderwijs

Taal en leren zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Die verwevenheid vormt de basis van het taalgericht vakonderwijs. Het gaat over een didactiek die, binnen het ruimere kader van een schooltaalbeleid, de taalontwikkeling van de leerlingen wil bevorderen, ook in de studierichting Audiovisuele vorming. Dat kan door 'contextrijk, interactief onderwijs met taalsteun' aan te bieden.

In dit punt willen we een aantal didactische tips geven om de lessen meer taalgericht te maken. Drie didactische principes: contextrijk, interactie en taalsteun wijzen een weg, maar zijn geen doel op zich.

Contextrijk

Onder context verstaan we het verband waarin de nieuwe leerinhoud geplaatst wordt. Welke aanknopingspunten reiken we de leerlingen aan? Welke verbanden laten we hen zelf leggen met eerdere ervaringen? Wat is hun voorkennis? Bij contextrijke lessen worden verbindingen gelegd tussen de leerinhoud, de leefwereld van de leerling, de actualiteit en eventueel andere vakken.

Interactie

Leren is een interactief proces: kennis groeit doordat je er met anderen over praat.

Leerlingen worden aangezet tot gerichte interactie over de doelen in duo's, in groepjes of klassikaal. Opdrachten worden zo gesteld dat leerlingen uitgedaagd worden om in interactie te treden. Samen improviseren, elkaar bevragen, informatie geven, spreken, schrijven ... zijn middelen om in interactie te treden. Daarbij is het belangrijk dat er aan de leerling ruimte voor eigen inbreng gegeven wordt. Bevorder dat leerlingen elkaar vragen stellen.

Taalsteun

Leraren geven in een klassensituatie vaak opdrachten. Voor die opdrachten gebruiken ze een specifieke woordenschat die we 'instructietaal' noemen. Daarbij gaat het vooral over werkwoorden die een bepaalde actie uitdrukken (construeer, illustreer, vergelijk, definieer, noteer, raadpleeg, situeer, verklaar ...). De betekenis van die woorden is noodzakelijk om de betekenis van de opdracht te begrijpen.

Leerlingen die niet voldoende woordkennis hebben in verband met instructietaal, kunnen problemen ervaren met het begrijpen van de opdrachten.

Opdrachten moeten voor leerlingen talig toegankelijk zijn. Het organiseren van taalsteun maakt lessen, bronnen, opdrachten ... begrijpelijker voor de leerlingen.

Enkele tips i.v.m. taalsteun voor Audiovisuele vorming:

- Gebruik een begrippenkader en wees consequent bij het hanteren van begrippen.
- Door met een begrippenlijst (zie ook bijlage) te werken, geven leraren aan de typische vaktaal eenzelfde betekenis. Zo creëren leraren duidelijkheid en gelijkvormigheid. De leerlingen zullen zich die woorden en begrippen geleidelijk aan eigen maken als de leraar de vakterminologie dagelijks in de juiste betekenis en context gebruikt.
- Breng een begrip aan vanuit de lespraktijk, als dat mogelijk is vanuit een beschouwend of een creërend luik.

- De begrippen sluiten aan bij die van de basisvorming.
- Werk met een kijkwijzer bij het waarnemen van kunst en bij de bespreking van het werk van de leerlingen.
- Gebruik bij opdrachten consequent dezelfde instructietaal/terminologie en een duidelijke structuur.
- De leraar waakt er ook over dat de leerlingen de juiste termen en begrippen gebruiken:
 - bij het brainstormen;
 - in overleg met de leraar of met medeleerlingen bij eventuele groepsopdrachten;
 - als de leerlingen de doelstellingen van de opdracht herformuleren;
 - bij de bespreking van een kunstenaar;
 - bij de evaluatie;
 - bij een klassikale toelichting van een kunstwerk, eigen of andermans werk ...;
 - ...

8.3 Evaluatie

Evaluatie maakt integraal deel uit van het leerproces. Evaluatie is gekoppeld aan de leerplandoelstellingen en gekozen werkvormen en wordt door het studierichtingsprofiel mee bepaald.

Wanneer we op het leerproces willen ingrijpen, is de rapportering, de duiding en de toelichting van de evaluatie belangrijk. Als we ons na een evaluatie beperken tot het weergeven van de cijfers, krijgt de leerling weinig adequate feedback. In de rapportering kunnen zowel de sterke als de verbeterpunten van de leerling weergegeven worden. Adviezen voor het verdere leerproces kunnen eveneens aan bod komen.

De leraar neemt meer de rol op van mentor, van coach, die de leerling kansen biedt en methodieken aanreikt om voorkennis te gebruiken, om nieuwe elementen te begrijpen en te integreren.

Evaluatie is bovendien noodzakelijk om een positieve oriëntering mogelijk te maken waarbij altijd rekening gehouden wordt met de mogelijkheden van elke leerling.

Op het einde van de tweede graad moet de leraar met een bepaalde zekerheid uitspraak kunnen doen over de juistheid van de studierichtingskeuze en over de motieven die aan de grondslag ervan liggen. Eventueel moet hij advies kunnen verstrekken in verband met de oriëntatie naar de derde graad.

De evaluatie heeft een tweevoudige functie in een vormingsproces.

- Enerzijds maakt de evaluatie als permanente individuele begeleiding een essentieel deel uit van het leer- en vormingsproces.
- Anderzijds constateert ze de mate waarin/de wijze waarop het beeldend, audiovisueel inzicht en de persoonlijke vorming van de leerling verloopt als leerproces.

Het vooraf bepalen van evaluatiecriteria is een taak van de leraar. Elke opdracht vereist specifieke aandachtspunten en de waarde van iedere evaluatienorm is afhankelijk van de beoogde doelen.

Die vooropgestelde criteria helpen de leerlingen inzicht te krijgen in gestelde doelen en verwachtingen gekoppeld aan de opdracht. Zo kunnen ze zichzelf voortdurend evalueren en bijsturen, zowel in de verschillende stappen van het proces als bij het product. Voor afspraken over evaluatie is horizontaal en verticaal overleg tijdens een vakvergadering nodig.

Evaluatiemogelijkheden

Vanuit de leerplandoelen streeft de leraar bij alle leerlingen, bij iedere opdracht of bij ieder project, een totaal leerproces na. Daarbij zijn heel wat doelen niet onmiddellijk normatief. Meetbare factoren in de totale persoonsvorming van de leerling zijn dan ook even belangrijk als een eindresultaat. Aangezien we belang hechten aan het proces, is het vanzelfsprekend dat er in de evaluatie daaraan de nodige aandacht geschonken wordt.

- De permanente individuele begeleiding
 - Dit is een onderzoek naar de relatie opdracht-leerling. De evaluatie bestaat erin het werkproces van de leerling te toetsen aan de opdracht en omgekeerd.
 - Vorderingen en attitudes worden met de leerling besproken.
- Het ateliergesprek
 - Het ateliergesprek is een onderling toetsen van verwachtingen in verband met opdracht, individu, groep, leraar en maatschappij. De leraar staat er voor in dat deze vorm van evaluatie gebeurt als een confrontatie binnen en in een gesprek.

- Tevens wordt er duidelijk gewezen op de vorderingen wat betreft de 'technische' vaardigheden, de verbeelding, de emotionele betrokkenheid, het engagement en het verstandelijk inzicht.
 - Daarenboven kan het ateliergesprek op een interessante wijze verruimd worden, wanneer de leraren van de andere kunstvakken daarbij geregeld actief betrokken worden. Zo wordt de evaluatie van het atelier aangevuld en gecorrigeerd door de benadering van andere visies.
 - Er is ook aandacht voor zelfevaluatie, voor peerevaluatie en co-evaluatie waarbij vooraf criteria aangereikt worden.
- De eindevaluatie
 - De eindevaluatie gebeurt met alle leraren kunstvakken samen en onderzoekt de mogelijkheden van de leerling binnen het studietoelaanbod van de daaropvolgende leerjaren. De klassenraad formuleert in functie daarvan een oriënterend advies met betrekking tot de te kiezen studierichtingen van het tweede leerjaar van de tweede graad respectievelijk het eerste leerjaar van de derde graad.
 - De eindevaluatie wordt voorafgegaan door tussentijdse evaluaties van alle leraren kunstvakken, en dat verschillende keren per jaar, naargelang van een trimester- of semestersysteem.

9 Bibliografie

Inspiratiebronnen

Ang, T., HANDBOEK DIGITALE FOTOGRAFIE, ISBN 978-90-430-2284-2

Bordwell, D., Thompson, K., FILM ART ISBN 978-00-7128-644-2

Bordwell, D., Thompson, K., FILM HISTORY ISBN 978-00-7115-141-2

Field, S., SCREENPLAY, ISBN 978-03-8533-903-2

Freeman, J., FOTOGRAFIEGIDS ZWART-WIT, ISBN 90-59-203-46-x

Freeman, M., CONCEPT EN VISIE IN DE FOTOGRAFIE, ISBN 978-90-8998-186-8

Hacking, J., FOTOGRAFIE IN HET JUISTE PERSPECTIEF (overzicht belangrijke stromingen en fotografen in de geschiedenis van de fotografie), ISBN 978-90-8998-219-3

Hamlett, C., SCREENWRITING FOR TEENS, ISBN 978-19-3290-718-6

Hendriks, T., BEELDSPRAAK FOTOGRAFIE ALS VISUELE COMMUNICATIE, ISBN 978-90-5940-634-6

Kemp, P., FILM IN HET JUISTE PERSPECTIEF (overzicht belangrijke stromingen, genres en regisseurs in de geschiedenis van de film), ISBN 978-90-8998-156-1

Koch, R., FOTO:BOX, DE BESTE BEELDEN VAN BEKENDE FOTOGRAFEN UIT DE GESCHIEDENIS VAN DE INTERNATIONALE FOTOGRAFIE, ISBN 978-90-77699-09-6

Lievaert, R., CURSUSBOEK SPEELFILMS MAKEN, ISBN 90-80-555-1-2-6

McKee, R., STORY, ISBN 978-04-1371-560-9

Swinnen, J., PARADOX VAN DE FOTOGRAFIE, ISBN 978-90-5240-136-2

→ Daarnaast is er veel informatie te vinden op het internet via verschillende websites, YouTube ...

10 Begrippenlijst

Deze lijst is een beknopte lijst van woorden en begrippen die binnen Audiovisuele vorming aan bod kunnen komen. Een aantal woorden is alleen maar gangbaar binnen de wereld van de beeldende kunsten. Een aantal woorden is algemener, maar heeft binnen Audiovisuele vorming een specifieke betekenis. Wij halen dan ook alleen betekenissen in die context aan.

Veel begrippen zijn nauw met elkaar verbonden en kunnen naar ieders visie en in functie van de doelgroep geordend worden volgens thema, beeldaspect of materiaal. Hier werd de keuze gemaakt voor een alfabetische schikking omdat op die manier ieder begrip, zonder enige voorkennis opgezocht kan worden.

→ '°...' Het woord dat hierop (*cursief*) volgt, wordt elders in de lijst verduidelijkt.

Aanzicht (het)	Het aanzicht is de kant van het object waar je tegen aan kijkt bv. het vooraanzicht, het zijaanzicht ...
Abstract	Zonder herkenbare voorstelling. Zie ° <i>non-figuratief</i>
Abstraheren	Door de voorstelling los te laten en kleur, licht en vorm op een ongebruikelijke manier te gebruiken, verdwijnt de herkenbare werkelijkheid.
Achtergrond (de)	Dat gedeelte van een ruimte waartegen figuren of voorwerpen geplaatst worden.
Additieve (kleurvorming)	Menging van kleuren door licht, het optellen van verschillende gekleurde lichten (bv. de kleurstipjes bij kleurentelevisie).
Afdruk (de)	In de grafiek: het meest gebruikte woord voor het ° <i>beeld</i> dat met behulp van een drukvorm met inkt op papier (of ander materiaal) is overgebracht. 3/20 betekent de 3de afdruk van een oplage van 20; de afdruk van negatief, een digitaal bestand (een foto).
Afsnijding (de)	Afsnijding treedt op wanneer een deel van de voorstelling buiten de kaders van het werk valt.
Afwerking (de)	Geheel van ° <i>details</i> van een werk dat ervoor zorgt dat het werk af is en gaaf.

As-fout (de)	Over de as gaan; met de camera over een onzichtbare as gaan; 180-gradenregel.
Assemblage (de)	Een ruimtelijke collage, waarbij allerlei losse voorwerpen tot één geheel worden gecombineerd. Samen vormen ze een nieuw beeld met een nieuwe betekenis.
Atelier (het)	De werkplaats van een (beeldend) kunstenaar.
Autodidact (de)	Persoon die zelfstandig studeert d.w.z. los van iedere begeleiding door een educatieve organisatie of persoon (leraar).
Autofocus (de)	Met de autofocus wordt de lens automatisch scherp gesteld.
Authentiek	Oorspronkelijk, oprecht, niet vervalst of nagemaakt.
Beeld (het)	- Weergave, voorstelling van de °waargenomen werkelijkheid (= van de werkelijkheid zoals je die ziet). - Het °driedimensionale werk van een beeldhouwer - Een beeld dat alleen in de fantasie bestaat.
Beeldafstand (de)	Aafstand tussen de lens en de film.
Beeldaspect (het)	Zie °beeldelementen
Beelddrager (de)	De ondergrond waarop een °tweedimensionaal °beeld is aangebracht, zoals papier, doek ...
Beeldelementen (de)	De elementen waaruit een beeld opgebouwd is: lijn, vorm, compositie, kleur, licht en ruimte zijn de voornaamste beeldelementen.
Beeldende kunstenaar (de)	Kunstenaar die zich toelegt op het maken van °authentieke werken van °beeldende kunst, bv. een schilder, een beeldhouwer ...
Beeldende kunst (de)	Verzamelnaam voor kunstvormen die een zichtbaar kunstwerk doen ontstaan.

Beeldende middelen (de)	Alle middelen die gebruikt worden om een ° <i>twee- of driedimensionaal</i> beeld te maken Er zijn twee hoofdgroepen: de ° <i>beeldelementen</i> en het materiaal met de hanteringwijze (= wat je doet met het materiaal, hoe je dat materiaal hanteert).
Beeldmerk (het)	Kenteken, vaak gebruikt door bedrijven en verenigingen, dat alleen uit een beeld bestaat.
Bewegingsonscherpte (de)	Duidt op beweging van de camera of het gefotografeerde onderwerp tijdens het belichten van de sensor waardoor de foto onscherp lijkt. Daar kan bewust voor gekozen worden voor een creatief effect.
Blikvanger (de)	Onze blik wordt naar een bepaald punt in het beeld gericht. Een kunstwerk kan bewust zo opgebouwd zijn dat alle aandacht naar één punt gericht is.
Body (de)	Spiegelreflexcamera zonder lens.
Brandpunt (het)	Punt waar de lichtstralen samenvallen.
Brandpuntsafstand (de)	De afstand tussen het optisch middelpunt van de lens en het brandpunt
Breedhoeklens (de)	Dit objectief wordt gekenmerkt door een brede beeldhoek, en een groter scherptedieptebereik dan een normale standaardlens.
Camera obscura (de)	De voorloper van de fotocamera. Het is een lichtdichte doos met aan de voorkant een klein gaatje (later lens geworden). Dit resulteert in een omgekeerd en spiegelverkeerd beeld van dit voorwerp precies tegenover dat gaatje op de achterwand.
Camerastandpunt (het)	Camerahoek/opnamehoek. De hoek, het perspectief, van waaruit de camera het te filmen object ziet, bijvoorbeeld een laag standpunt (kikkerperspectief) of een heel hoog standpunt (vogelperspectief).
Canvas (het)	Zie ° <i>doek</i>
Cineast (de)	Filmmaker

Cinematografie (de)	Filmkunst. Ook als algemene term voor alle bewerkingen van de filmtape door de camera en in het laboratorium.
Clair-obscur (het)	Term die gebruikt wordt bij een beeld dat een sterk verschil tussen licht en donker laat zien.
Close-up (de)	Een shot van alleen het gezicht van een personage; in het algemeen: elke opname van dichtbij.
Collage (de)	Techniek waarbij tekst en beelden uit de context gehaald worden en tot een nieuw geheel samengevoegd worden.
Collectie (de)	Verzameling van (kunst)voorwerpen die al dan niet samen horen.
Complementair contrast (het)	Wordt gevormd door twee kleuren, die tegenover elkaar in de kleurencirkel liggen.
Compositie (de)	De ordening van een kunstwerk De delen worden volgens een bepaalde orde tot één geheel samengebracht.
Comprimeren	Digitale bestanden verkleinen
Continuïteitsmontage (de)	Een filmisch middel om het verhaal zo soepel en helder mogelijk te vertellen. De montage is onzichtbaar. De toeschouwer wordt niet in verwarring gebracht door lastig te volgen tijds- en ruimtebepalingen van het verhaal.
Contour (de)	De omtrek, omtreklijn rond een vorm
Contrast (het)	Een tegenstelling of groot verschil tussen twee elementen Dat kan een tegenstelling in onderwerp, in maat, in kleur, in vorm, in materiaal ... zijn.
Creatief	Vindingrijk, oorspronkelijk, fantasievol Een kunstenaar is creatief: hij vindt in de kunst altijd een nieuwe manier om zich uit te drukken; hij ziet de dingen ook op zijn eigen manier.
Croppen	Bij het 'croppen' snijd je tijdens de nabewerking een stuk van de oorspronkelijke foto weg.

Cultuur (de)	De beschaving, de verfijning van een bepaald volk of tijd op geestelijk en zedelijk vlak.
Cut (de)	Overgang zonder effect
Diafragma (het)	Regelt (samen met de sluiters) de belichtingsdosis voor een correct belicht beeld. Het F-getal geeft de grootte van de opening aan. Hoe hoger het F-getal, hoe kleiner de diafragmaopening en hoe minder licht naar de beeldsensor doorgelaten wordt.
Decoupage (de)	Verknippen of verdelen van een scène in shots
Decoratief	Versierend
Dégradé (de)	De overgang van licht naar donker, kleurovergang
Detail (het)	Klein deel, fijne bijzonderheid van een geheel
Direct licht (het)	Zie ° <i>licht</i>
Diffuus (licht)	Zacht licht, geen duidelijke schaduwen
Documentaire (de)	Genre. Een op documenten en/of feiten (echte gebeurtenissen) berustende non-fictiefilm
Doek (het)	- Het weefsel waarop een schildering geschilderd kan worden. - Ook schilderslinnen, ° <i>canvas</i>
Doka (de)	Donkere kamer: ruimte waar analoge foto's worden ontwikkeld/afgedrukt kunnen worden.
Doorzichtig	Zie ° <i>transparant</i>
Dpi	'Dots per inch', aantal pixels per inch
Draadontspanner (de)	Schakelaar die via een draad (of draadloos) met de camera verbonden wordt en waarmee je een foto kunt maken zonder de ontspanknop in te drukken. Wordt gebruikt om trillingen die veroorzaakt worden door het indrukken van de ontspanknop te voorkomen.

Drager (de)	De ondergrond zelf (papier, hout, film enz.)
Driedimensionaal	Ruimtelijk met drie dimensies (afmetingen): hoogte, breedte en diepte
DSLR	Digital Single Lens Reflex, wordt gebruikt voor de aanduiding van spiegelreflexcamera's.
Dynamisch	- Vol energie, beweging, kracht - In tegenstelling tot ° <i>statisch</i>
Editor (de)	Wie de film monteert.
Eigen schaduw (de)	Zie ° <i>schaduw</i>
Elektronische zoeker (de)	Het beeld dat op de sensor valt, wordt elektronisch weergegeven op een miniaturdisplay. Vergeleken met de optische zoeker geeft de elektronische zoeker vaak meer informatie, zoals live histogram, raster en horizon.
Ellips (de)	Ovaal, verkorte cirkel
Establishing Shot (de)	Overzichtsbeeld
Esthetisch	Volgens de regels van de esthetiek (= leer van wat mooi is) Het woord wordt meestal gebruikt om aan te geven dat iets getuigt van goede smaak.
Evaluatie (de)	Beoordeling van de waarde of de kwaliteit, bijvoorbeeld van een kunstwerk of van een georganiseerde activiteit.
Evenwijdig	Met dezelfde richting, overal even ver van elkaar verwijderd.
Experimenteren	Uitproberen, beproeven
Expositie (de)	Zie ° <i>tentoonstelling</i>
Expressie (de)	- De zeggingskracht, de uitdrukingskracht van een kunstwerk - Uitdrukking van het gevoel - Een manier (in woord, in dans, in beeld enz.) om je uit te drukken
Expressief kleurgebruik (het)	Het uitdrukken van emoties in kleuren

Fade (de)	Overgang/effect; in- en uitvloeien van een beeld in de montage, vanuit wit of zwart of vanuit een ander beeld (fade-in, fade-out, cross-fade)
Fantasie (de)	Verbeelding
Fictiefilm (de)	Niet op de werkelijkheid berustend verhaal
Figuratief	Term waarmee aangegeven wordt dat een kunstwerk de werkelijkheid herkenbaar voorstelt
Figuur (de)	Gestalte, vorm
Filter (de)	Aanbrengen voor de lens om speciaal effect te verkrijgen. Elementair hulpmiddel bij beeldbewerking
Fish-eye (het)	Extreme groothoeklens
Formaat (het)	Geheel van afmetingen (hoogte, breedte en diepte) die te maken hebben met de vorm van een voorwerp
Frame (het)	Afzonderlijk filmbeeldje, de kadrering van het filmbeeld
Frontlicht (het)	Licht vanuit de opnamerichting, resulteert in een vrij schaduwloze verlichting
Functioneel kleurgebruik	De kleurtoepassing heeft een functie, doel, herkenbaarheid
Galerie (de)	Plaats voor de °tentoonstelling en verkoop van beeldende kunst
Geometrische vormen -volumes	Meetkundige vormen, zoals vierkant, driehoek, cirkel ... Meetkundige lichamen, zoals kubus, bol, cilinder ...
Grondvorm (de)	Wanneer we steeds verder vereenvoudigen, komen we uit bij de grondvorm (ook basisvorm genoemd) Meestal is dit een eenvoudige °geometrische vorm (vierkant, cirkel, driehoek).

Harmonie (de)	De evenwichtigheid Een evenwichtige compositie wordt ook wel harmonieus genoemd omdat alle elementen met elkaar in evenwicht zijn en niet botsen
Histogram (de)	Toont de verdeling van de schakeringen binnen de foto. Links staan de donkere gebieden en rechts de meest heldere. Hoe hoger het histogram in een van deze delen is, hoe meer deze tinten aanwezig zijn. Een goede opname heeft een gelijkmatige verdeling van de heldere en donkere stukken.
Horizon (de)	Gezichtseinder: de schijnbare lijn in de verte waar de lucht en het aardoppervlak elkaar raken. De horizon ligt altijd op de <i>°ooghoogte</i> van de kijker
Illustratie (de)	Een illustratie hoort bij een tekst en dient meestal ter verduidelijking of verbeelding daarvan. Illustraties worden ook gebruikt als versiering van een bladzijde.
Imitatie (de)	- Navolging, nabootsing - Onechte nabootsing, vervalsing
Impressionistisch kleurgebruik (het)	Snel en schetsmatige kleurtoepassing Maakt een vluchtige niet gedetailleerde indruk.
Inch (de)	Engelse duim, lengtemaat van 2,54 cm. Deze maat wordt vaak gebruikt bij het digitaliseren van beelden.
Indirect licht (het)	Zie <i>°licht</i>
Inspiratie (de)	De ideeën van een kunstenaar die leiden tot een kunstwerk
ISO-waarde (de)	Waarde geeft aan hoe gevoelig de sensor is voor licht. Hoe hoger de waarde, des te gevoeliger is het lichtgevoelig materiaal (film/sensor)
JPEG	Meest gebruikte bestandsformaat voor het opslaan van digitale beelden
Kapitaal (de)	Hoofdletter, ook bovenkast in de typografie genoemd

Karikatuur (de)	Afbeelding van een mens met overdrijving van eigenschappen, vormen of details
Kikvorsperspectief/kikkerperspectief (het)	Vanuit een laag standpunt opkijken naar de dingen
Kleur (de)	Kleur is een visuele ° <i>waarneming</i> , ontstaan door de straling van licht. Wit licht (zonlicht) bevat alle kleuren. Wanneer licht op een voorwerp valt, dan slorpt het oppervlak van dat voorwerp een aantal van de lichtgolven op. Slechts enkele golven worden weerkaatst en die zorgen ervoor dat we de kleur van het voorwerp zien. Iedere kleur heeft drie dimensies of variabelen, (eigenschappen), nl. de kleurtoon, de kleurlichtheid en de kleurverzadiging.
Kleurcontrast (het)	Tegenstelling, verhouding tussen twee (of meer) kleuren
Kleurencirkel (de)	Rangschikking van de opeenvolgende kleuren van het spectrum in een cirkel (Het spectrum: het geheel van kleuren verkregen door de breking van het licht bv. als licht door een glazen prisma schijnt of bij een regenboog.)
Kleurenpsychologie (de)	Leer van de uitwerking van kleur op de gemoedstoestand
Kleurperspectief (het)	Het gebruik van warme kleuren vooraan en koude kleuren achteraan Warme kleuren vooraan dringen zich aan de kijker op, koude kleuren achteraan lijken terug te wijken.
Kleurlichtheid helderheid	De lichtwaarde die aangeeft of een kleur licht of donker is. De heldere kleuren weerkaatsen het meeste licht. Geel is een helderder kleur dan paars, omdat geel meer licht weerkaatst.

Kleurtemperatuur (de)	Verschillende kleuren licht worden uitgedrukt in een bepaalde kleurtemperatuur (Kelvin). Hoe warmer het licht (geel/rood), hoe lager de temperatuur. Hoe kouder het licht (blauw), hoe hoger de temperatuur.
Kleurtoon (de)	Het chromatische aspect (= het kleuraspect) van een kleur De kleurtoon verwijst naar de eigenlijke naam van een kleur
Kleurverzadiging (de)	De kleurzuiverheid van een kleur De mate waarin een kleur vrij is van een achromatische component (wit, grijs, zwart) bepaalt de mate van verzadiging
Koloriet (het)	Kleurgeving, het effect dat alle kleuren van een beeld samen oproepen
Kwaliteitscontrast (het)	Het contrast tussen heldere, verzadigde kleuren en matte, troebele (troebel = onzuiver, vuil) kleuren Kwaliteitscontrast drukt men uit in de term verzadiging, die bepaald wordt door de hoeveelheid pigment (= poedervormige kleurstof) in de verf. Licht rose, bijvoorbeeld, is minder verzadigd dan primair rood.
Kunstbeschouwing (de)	Het aandachtig bekijken van, of nadenken over, de gebruikte beeldende middelen of over de tijd van ontstaan, achtergronden en bedoeling van de maker van een kunstwerk
Landschap (het)	Afbeelding waarop de weergave van een landelijke omgeving het hoofdonderwerp is o.a. zeezicht, stadszicht
Licht (het)	Het natuurverschijnsel dat de voorwerpen zichtbaar maakt, hetzij afkomstig van de zon of een ander hemellichaam, hetzij van een brandend voorwerp ⇔ duisternis Valt het licht rechtstreeks op een vorm, dan spreekt men van ° <i>indirect licht</i> . Bij indirect licht zijn de schaduwen zachter.
Licht-donkercontrast (het)	Wanneer licht en donker tegenover mekaar geplaatst worden

Lijnperspectief (het)	Een constructie om lijnen en vlakken weer te geven zoals onze ogen gewend zijn de werkelijkheid te zien
Lijntekening (de)	Tekening die alleen opgebouwd is uit lijnen
Lijnvoering (de)	Manier waarop in een beeld de lijnen aanwezig zijn
Lineair	Lijnvormig Bestaande uit lijnen
Live action	Meest voorkomende filmvorm: registreren wat zich voor de camera afspeelt.
Logo (het)	Uit letters en/of beelden bestaand ° <i>beeldmerk</i>
Long shot (het)	Shot waarbij het personage (van top tot teen) en de ruimte om hem heen goed zichtbaar zijn
Low-key foto (de)	Beeld waarvan het grootste gedeelte uit donkere tinten bestaat.
Luchtperspectief (het)	Dieptewerking door het nabootsen van het natuurverschijnsel dat de atmosfeer in de verte wazig wordt
Macro (lens)	Modus op een camera om close-upopnames te maken, fotograferen van objecten en personen op korte tot zeer korte afstand
Materiaaluitdrukking (de)	Het nabootsen van hout, stof en glas ...
Medium shot (het)	Shot waarbij een personage vanaf de heup in beeld wordt gebracht
Metafoor (de)	Stijlfiguur (= een bijzondere uitdrukking) waarbij een begrip vervangen wordt door een beeld
Metamorfose (de)	Gedaanteverwisseling, gedaanteverandering
Mise-en-scène (de)	Alle elementen zoals ze zijn geplaatst voor de camera om te worden opgenomen: decor, karakters, rekwisieten, de bewegingen van de mensen en de resultaten van het geplaatste licht

Monochroom	In een kleur Uitgevoerd in schakeringen (= kleine verschillen) van één kleur
Montage (de) - monteren	Selecteren en achter elkaar plakken van opgenomen filmbeelden
Motief (het)	Een figuur of vorm die herhaald wordt
Negatieve vorm (de)	De restvorm
Non-figuratief	Zie ° <i>abstract</i>
Nuance (de)	° <i>Schakering</i> , kleurspeling, tint, klein kleurverschil
Object (het)	Het voorwerp
Onderbelichting (de)	Als grote delen van de foto te donker of zelfs helemaal zwart zijn, detaillering verdwijnt
Onderkast (de)	Gewone, kleine letter (geen hoofdletter)
Ontwerp (het)	De visualisering van een idee
Ooghoogte (de)	Het standpunt van de kunstenaar wordt bepaald door de hoogte waarop zijn ogen zich bevinden op het moment dat hij zijn werk maakt, de ooghoogte.
Oogpunt (het)	Denkbeeldig punt dat zich recht voor je op de ° <i>ooghoogte</i> bevindt
Open compositie (de)	Bladschikking die niet in een (geometrische) vorm gevangen zit
Organisch	Organische vormen: vormen zoals we ze uit de natuur kennen
Origineel	- Oorspronkelijk, nieuw wat de inhoud betreft, nog niet door iemand anders bedacht of gemaakt - Het origineel: geen kopie, maar het oorspronkelijke werk
Overbelichting (de)	Beeld is te licht en in de lichte partijen verdwijnt elke vorm van doortekening.
Overlapping (de)	Wanneer mensen, dieren en/of voorwerpen achter elkaar geschoven worden (ze bedekken elkaar dan dus gedeeltelijk).

Over (the) shoulder	Beeld wordt van over de schouder gebracht
Pan shot (het)	Horizontale camerabeweging, camera draait om verticale as en verplaatst niet
Passe-partout (het)	Kader van karton of papier die over een afbeelding gelegd wordt om die passend te maken in de lijst. Geeft het werk wat ademruimte Gebruikt om werken te presenteren
Patroon (het)	Decoratieve vorm die toelaat een tekening regelmatig te herhalen
Permanente evaluatie (de)	Een beoordeling doorheen het hele schooljaar, ook tijdens de les
Perspectief (het)	Dieptewerking of het suggereren van een vergezicht De kunst om voorwerpen op een plat vlak af te beelden
Picturaal	Schilderachtig
Pixel (de)	Beeldpunt; picture element, het kleinste deeltje waaruit een beeld bestaat. Zowel de sensoren als de fotobestanden bestaan uit pixels.
Plasticiteit (de)	Ruimtelijkheid, de diepteverwerking en de <i>°suggestie</i> van massa in een tweedimensionaal beeld. - het plastisch zijn-kneedbaarheid - de beeldende kracht
Plattegrond (de)	Afbeelding op schaal van het grondvlak van een ruimte (een plaats, een gebouw, enz.) of een deel daarvan
Point of view (het)	Persoonsgebonden standpunt (subjectief)
Polychroom	Veelkleurig, uitgevoerd in verschillende kleuren
Portret (het)	<i>°Twee- of driedimensionale</i> afbeelding van het gezicht van een (werkelijk) persoon
Postproductie (de)	Nabewerking van opgenomen filmmateriaal (monteren en geluid mixen)

Premisse (de)	Eerste fase in de ontwikkeling van een film, de essentie
Primaire kleuren	Kleuren waarvan men uitgaat voor het mengen, ofwel additief (de lichtkleuren), ofwel subtractief (de mengkleuren) Bij additieve kleurmenging zijn dit rood, groen en blauw (tv, pc, belichting ...). Bij subtractieve menging zijn dit cyaan, magenta en geel (schilderen, drukken ...).
Profiel (het)	Zij aanzicht van een portret
Proportie (de)	Verhouding/Afmeting
RAW	Het raw-bestand bevat de ruwe data van de camera sensor, zonder dat de camera daarop bewerkingen toegepast heeft bij het maken van een jpg. Daarom is het mogelijk in de digitale donkere kamer de witbalans en zelfs de belichting enigszins aan te passen met een veel kleiner beeldkwaliteitsverlies dan bij JPEG.
Realistisch	Naar de werkelijkheid
Reflectie (de)	Weerkaatsing, bijvoorbeeld van licht op een oppervlak
Reflexcamera of spiegelreflexcamera (de)	Fototoestel uitgerust met een afneembare lens en vooral bestemd voor echte liefhebbers en professionals. De spiegel is in de body ingebouwd. Die draaiende spiegel zendt het binnenvallende beeld eerst naar het oog van de fotograaf en vervolgens naar de sensor op het moment dat de foto wordt genomen. Dit maakt deze toestellen theoretisch sneller dan andere.
Reliëf (het)	- Uitspringend beeldwerk - De natuurlijke oneffenheid van een oppervlak
Resampling	Kunstmatig verhogen/verlagen van de resolutie
Resolutie (de)	Eenheid van de scherpte van een beeld, uitgedrukt in aantal lijnen of beeldpunten (pixels per inch of centimeter)
Restvorm (de)	De <i>negatieve vorm</i> die de eigenlijke vorm omsluit

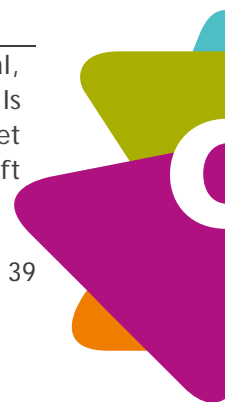
Ritme (het)	Wanneer de vormen steeds wisselend worden gebruikt. Wanneer vormen op een regelmatige manier terugkomen, is er sprake van herhaling, zowel bij 2- als 3-dimensionele vormgeving.
Ritmisch en monotoon	Eigenlijk hebben we hier te maken met het beeldaspect herhaling. Afhankelijk van de manier waarop vormen, kleuren en dergelijke herhaald worden, noemen we dit ritmisch of monotoon. (monotoon = altijd hetzelfde zodat het saai wordt)
Ruimtelijk	Een werkelijk of een denkbeeldig gevoel van ruimte In een tweedimensionaal beeld is ieder ruimtelijk effect denkbeeldig (<i>° suggestie</i>)
Ruis (de)	Hoe hoger de ISO-instelling van de camera, hoe meer ruis het beeld zal bevatten. De foto wordt daardoor vlakker van kleur en diepte, minder natuurlijk. Grotere sensoren hebben een veel lagere ruis, omdat de pixels die het licht opvangen veel groter zijn. De beelden zijn daardoor helderder en meer natuurlijk.
Scannen	Een beeld, tekst (of streepjescode) optisch lezen
Scanner (de)	Elektronisch apparaat waarmee op papier gedrukte tekst of afbeeldingen worden omgezet in digitale informatie die opgeslagen en bewerkt kan worden in de computer
Scenario (het)	Filmverhaal, zo uitgewerkt dat ermee gefilmd kan worden
Scène (de)	Afgeronde eenheid binnen een film. Meestal een opeenvolging van shots die samen een handeling of een ruimte verbeelden
Schaduw (de)	Schaduw ontstaat door belichting en geeft volume aan het voorwerp - Eigen schaduw: het donkere gedeelte van een lichaam of vlak dat slechts zwak of helemaal niet verlicht wordt. - Slagschaduw: de schaduw die op de ondergrond of achtergrond geworpen wordt van een voorwerp dat door licht beschenen wordt.

Schakering (de)	Verscheidenheid van een bepaalde kleur
Scherptediepte (de)	Afstand waarover de foto scherp is. Hoe groter de sensor en de lens, hoe kleiner de scherptediepte. Dit maakt dat slechts een bepaald gedeelte van de foto scherp zal zijn, alles wat voor en achter het scherptegebied ligt is onscherp.
Schets (de)	Eerste, voorlopige en nog niet uitgewerkte versie van een werk
Schetsen	Tekenen met een vlotte lijn
Secundaire kleuren	Kleuren die ontstaan zijn door menging van twee en slechts twee primaire kleuren
Sensor (de)	De beeldsensor is het centrale deel van de camera, en zet het licht om in elektrische signalen. Er bestaan verschillende technologieën om een sensor te bouwen (CCD en CMOS)
Sequentie (de)	Eenheid, een soort dramatisch blok van een of meer scènes in de film
Set (de)	Plaats waar gefilmd wordt (bestaande locatie of in de studio)
Sfeerlicht (het)	Licht geeft altijd een bepaald effect, roept een bepaalde sfeer op. Het licht en de schaduwen kunnen hard en direct zijn of zacht. Er kunnen zware, brede schaduwen zijn ...
Shot (de)	Eenheid van beelden die in een keer opgenomen zijn. In de montage worden verschillende shots achter elkaar geplakt tot een scène en uiteindelijk een film.
Shot/reverse shot (de)	Eenvoudige, maar doeltreffende manier van een decoupage van interactie tussen twee elementen; beeld-tegenbeeld
Silhouet (het)	Wanneer de werkelijke vorm afgebeeld wordt als één donker vlak (zoals de schaduwvorm van het voorwerp)
Sjabloon (het)	Uitgesneden vorm die ons toelaat een motief veelvuldig te herhalen

Sluiter (de)	Regelt samen met het diafragma de belichtingsdosis
Sluiterijd (de)	Snelheid waarmee het diafragma van een fototoestel zich opent en weer sluit
Softbox (de)	Grote kap over een studioflitser, met aan de voorkant doorschijnend wit doek
Spiegeling (de)	Spiegelbeeld of teruggekaatst beeld. Weerkaatsing van een lichtbron op een oppervlak, bv. de zon op het wateroppervlak
Standpunt (het)	<ul style="list-style-type: none"> - De visie die de kunstenaar op het onderwerp van zijn voorstelling had - De werkelijke plaats van waaruit de kunstenaar naar zijn onderwerp gekeken heeft Het standpunt van de maker bepaalt wat de kijker zal zien.
Stapelning (de)	Wanneer mensen, dieren en voorwerpen in de ruimte boven elkaar afgebeeld worden
Statisch	<ul style="list-style-type: none"> - Zonder beweging, rustig, in evenwicht - In tegenstelling tot ° <i>dynamisch</i>
Stereotiep	Zonder veel fantasie of originaliteit
Stileren	Vereenvoudigen, vervormen (uitbeelden in vereenvoudigde of zuivere vorm)
Stilering	Door vereenvoudiging en door weglating van details komen tot de belangrijkste kenmerken van de vorm
Still (de)	Stilstaand filmbeeld, vergelijkbaar met een foto
Stilleven (het)	<ul style="list-style-type: none"> - Een opstelling van (levenloze) dingen - Een tekening of schilderij van een dergelijke opstelling
Stop (de)	Een sprong in de sluitertijd of het diafragma waardoor de belichting gehalveerd of verdubbeld wordt
Storyboard (de)	Gedetailleerd plan van het hele filmverhaal, vaak in de vorm van een stripverhaal. Is belangrijk als leidraad tijdens het productieproces. Het storyboard geeft inzicht in alle aspecten van de film.

Strijklicht (het)	Vorm van belichting waarbij de lichtbaan onder een zeer schuine hoek op een oppervlak valt
Subtractieve (kleurvorming) (de)	Delen van het licht worden geabsorbeerd door de materie waaruit het oppervlak bestaat. Het onttrekken, aftrekken van kleuren door ze voor of over elkaar te plaatsen
Suggestie (de)	Techniek om bij de kijker de schijn van werkelijkheid op te roepen.
Suggestief	Suggestie inhoudend, een bepaalde soort van beelden oproepend
Suspense (de)	Specifiek kenmerk van een thriller. Het is een extreme vorm van spanning die meer suggereert dan toont
Symbolisch kleurgebruik (het)	Een kleur die symbool staat voor een bepaald begrip De kleuren krijgen een diepere betekenis
Symmetrie (de)	- Evenwichtige en harmonische verhouding - Een zodanige opstelling dat die door een denkbeeldige lijn in twee helften verdeeld kan worden, die elkaars spiegelbeeld zijn - Tegenovergestelde van asymmetrie
Synchroon (geluid)	Geluid dat gelijktijdig met beeld weergegeven wordt
Synopsis (de):	Overzichtelijke weergave of samenvatting van de inhoud van een boek, film of toneelstuk
Systeemcamera (de)	Heeft net als een spiegelreflexcamera verwisselbare objectieven, maar zonder spiegelsysteem in de behuizing. Daardoor kunnen de objectieven dichterbij de sensor geplaatst worden. Door de kortere afstand zijn zowel de objectieven als de behuizing een stuk lichter en kleiner.
Take (de)	Opname zonder onderbreking
Tegenlicht (het)	Tegen de opnamerichting in fotograferen. In een extreme vorm ontstaat een silhouet.
Tekening (de)	Door tekenen ontstane voorstelling

Teleobjectief (het)	Wordt gebruikt voor het fotograferen van veraf gelegen onderwerpen. Dit objectief geeft een kleinere scherptediepte en heeft ook een kleinere beeldhoek dan een standaardlens
Tentoonstelling (de)	(Ook expositie): opstelling van (kunst)voorwerpen, toegankelijk voor publiek
Tertiaire kleuren	Kleuren die samengesteld zijn uit drie primaire kleuren, twee secundaire kleuren of één secundaire kleur met de daarin niet voorkomende primaire kleur
Textuur (de)	Het uitzicht van voorwerpen en van beelden Een beeld kan ruw of glad gepolijst zijn, het kan grof en bobbelig of geboetseerd zijn De textuur van een beeld geeft het beeld zeggingskracht mee, ze roept een bepaalde sfeer op
Thema (het)	- Onderwerp of idee waaraan in een werk vorm gegeven wordt. - Zie ° <i>motief</i>
Tint (de)	Klein kleurverschil, nuance Kleurtinten hebben alles te maken met een kleurschakering, bv. een geelachtig groen
Toon (de)	De eigenlijke naam van de kleur bv. blauw, groen, cyaan magenta ...
Totaalshot (het)	Opname die het totaal van de scène laat zien
Transparant	Doorschijnend, zodat men een daarachter geplaatst voorwerp of aangebrachte kleur kan zien
Tweedimensionaal	- Met twee dimensies, hoogte en breedte - Vlak, plat
Typografie (de)	Vormgeving van gedrukte of nog te drukken teksten
Vervreemdend kleurgebruik (het)	Kleurgebruik dat onlogisch of niet voor de hand liggend is
Vlakverdeling (de)	Techniek van het plaatsen van vormen in een gegeven vlak
Vluchtlijn (de)	Lijn die naar het vluchtpunt loopt (richting)

Vluchtpunt (het)	Punt waar de dieptelijnen (vluchtlijnen) bij een tekening in perspectief naartoe lopen. (is er maar één vluchtpunt, dan is het dat punt waar de kunstenaar naar kijkt op de ooglijn)
Voetlicht (het)	Vergelijkbaar met de opnamerichting (kikkerperspectief), maar dan nu met licht, geeft een dramatisch effect
Vogelperspectief (het)	Vanuit de hoogte neerkijkend naar de dingen
Voice-over (de)	Commentaarstem bij filmbeelden
Voorgrond (de)	Gedeelte van een ruimte dat perspectivisch het dichtst bij de kijker ligt
Vorm (de)	- De uiterlijke eigenschappen van een beeld (tegenover de inhoud) - De wijze waarop de inhoud getoond wordt
Vormcontrasten (meervoud)	Tegenstellingen van vormen (Regelmatig en onregelmatig, ° <i>organisch en geometrisch</i> , hoekig en rond, ° <i>symmetrisch en asymmetrisch</i> zijn voorbeelden van vormcontrasten)
Waarnemen	Zien, kijken, opmerken; het onderwerp zeer goed en in detail opnemen door er aandachtig naar te kijken
Waarneming (de)	Wat men bij het waarnemen van een onderwerp ziet
Warm-koudcontrast (het)	Tegenstelling die gevormd wordt door een warme kleur tegenover een koude kleur te plaatsen
Witbalans (de)	Informatie over de kleur van de lichtbron op het ogenblik van fotograferen, zodat na verwerking, alle kleuren natuurgetrouw op de foto weergegeven worden
Zelfportret (het)	Een beeld dat een kunstenaar van zichzelf maakt
Zelfontspanner (de)	Functie van de camera die zorgt voor een paar seconden vertraging voordat een foto gemaakt wordt.
Zintuig(en) (het)	Er zijn 5 zintuigen: het gezicht, het gehoor, het gevoel, de smaak en de reuk

Zoeker (de)	Deel waarmee je een foto kunt kadreren. Er zijn twee soorten zoekers: optische en digitale. De recente compact camera's hebben meestal een digitale of elektronische zoeker. Daarbij doet het schermje dienst als zoeker. Dit in tegenstelling tot de optische variant, die een samengaan is van lenzen en spiegels.
Zoom (de)	Filmbeeld met behulp van een zoomlens dichterbij halen (inzoomen) of verder van zich afbrengen zodat men meer te zien krijgt (uitzoomen)
Zonnekap (de)	Opzetstuk om te vermijden dat er strooilicht in de lens valt

